

אָבִיךָ. בְּהִיר הוּא בִּשְׁחָקִים - שְׂרָצָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַדְבִּיק אֶת אַבְרָהָם בְּאוֹר הַהוּא שְׁלֹמֶלָה וּלְהַאֲוִיר שֵׁם. וְרוּחַ עֲבָרָה וְתַטְהֵרם - שְׁהִיר אַחֵר כֶּף שְׁבוּ בְּתַשׁוּבָה תִּרְחַ וְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ (נ"א וְכָל בְּנֵי עִירוֹ). בְּנֵי בֵיתוֹ (נ"א בְּנֵי עִירוֹ), שְׁכָתוֹב וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַּחֲרִן. תִּרְחַ, שְׁכָתוֹב וְאֵתָה תְּבוּאָ אֶל אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם וְגו'.

וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כֹּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵי ה'. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֹּא רֹאֵה, שְׁהִיר לֹא כְּתוּב וַיֵּצֵא אַבְרָם כֹּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵי ה', אֲלֵא וַיֵּלֶךְ, כִּמּוֹ שְׁנָאֲמַר לָךְ, שְׁהִיר בְּרֹאשׁוֹנָה עָשׂוּ יִצְחָא, שְׁכָתוֹב וַיֵּצֵאוּ אֶתָם מֵאוֹר כְּשִׁדִּים לִלְכֵת אֶרֶצָה כְּנַעֲנָה. וְעַכְשָׁו כְּתוּב וַיֵּלֶךְ, וְלֹא כְּתוּב וַיֵּצֵא.

כֹּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵי ה' - שְׁהִבְטִיחַ לוֹ אֶת כָּל הַהִבְטָחוֹת. וַיֵּלֶךְ אֶתוֹ לוֹט - שֶׁהִתְחַבֵּר עִמּוֹ כְּדֵי לְלַמֵּד מִמֶּעֶשְׂיוֹ, וְעַם כָּל זֶה לֹא לְמַד כָּל זֶה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֲשֶׁרִי הַצְדִּיקִים שְׁלוֹמֵדִים דְּרַכֵּי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּדֵי לִלְכֵת בָּהֶם וּלְיָדָא מִמֶּנּוּ מֵאוֹתוֹ יוֹם הַדִּין שְׁעִתִּיד אָדָם לִתֵּת דִּין וְחֻשְׁבוֹן לְקַדוּשָׁה - בְּרוּךְ הוּא.

פֶּתַח וְאָמַר, (אִיב לז) בֵּיד כָּל אָדָם יִחְתּוּם לְדַעַת כָּל אֲנָשִׁי מַעֲשָׂהוּ. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוּהוּ. אָבֵל בֹּא רֹאֵה, בְּיוֹם הַהוּא שְׁנִשְׁלָמִים יָמִי הָאִישׁ לְצֵאת מִן הָעוֹלָם, הַיּוֹם הַהוּא שֶׁהִגּוֹף נִשְׁפָּר וְהַנֶּפֶשׁ רוֹצָה לְהִפָּרֵד מִמֶּנּוּ, אִזּוּ נִתְּנָת רְשׁוֹת לְאָדָם לְרֹאוֹת מַה שֶּׁלֹּא הִיתָה לוֹ רְשׁוֹת לְרֹאוֹת בְּזִמָּן שֶׁהִגּוֹף שֶׁלֹּט וְעַמֵּד עַל בְּרִיּוֹ.

וְאִזּוּ עוֹמְדִים עָלָיו שְׁלֹשָׁה שְׁלִיחִים וּמַחֲשִׁבִּים יָמִיו וְחֻטְאָיו וְכָל מַה שֶּׁעָשָׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהוּא מוֹדֶה עַל הַכָּל בְּפִיּוֹ, וְאַחֵר כֶּף הוּא חוֹתָם

מֵאֶרְצָךְ וּמִמּוֹלֶדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ. בְּהִיר הוּא בִּשְׁחָקִים. דְּבַעַא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאֶדְבָקָא לִיָּה לְאַבְרָהָם בְּהַהוּא אוֹר דְּלַעֲיָלָא וּלְאַנְהָרָא תִּמְזָן. וְרוּחַ עֲבָרָה וְתַטְהֵרם. דְּהָא לְבָתֵּר תְּבוּ בְּתִיּוֹבְתָא תִּרְחַ וְכָל בְּנֵי בֵיתָהּ (נ"א וְכָל בְּנֵי מֵאֲתִיָּה). בְּנֵי בֵיתָהּ (נ"א בְּנֵי מֵאֲתִיָּה) דְּכָתִיב וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַּחֲרִן. תִּרְחַ, דְּכָתִיב וְאֵתָה תְּבוּאָ אֶל אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם וְגו'.

וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כֹּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵי יי. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר תָּא חֲזִי, דְּהָא לֹא פְתִיב וַיֵּצֵא אַבְרָם כֹּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵי יי. אֲלֵא וַיֵּלֶךְ. כְּמָה דְּאֵת אָמַר לָךְ לָךְ, דְּהָא יִצְחָא בְּקִדְמִיתָא עֲבָדוּ דְּכָתִיב וַיֵּצֵאוּ אֶתָם מֵאוֹר כְּשִׁדִּים לִלְכֵת אֶרֶצָה כְּנַעֲנָה, וְהַשְׁתָּא כְּתִיב וַיֵּלֶךְ וְלֹא פְתִיב וַיֵּצֵא.

כֹּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵי יי, דְּאֶבְטַח לִיָּה בְּכָלְהוּ הַבְּטָחוֹת. וַיֵּלֶךְ אֶתוֹ לוֹט, דְּאֵתְחַבֵּר עִמִּיהָ בְּגִין לְמִילָף מַעוּבְדוּי, וְעַם כָּל דָּא לֹא אוּלִיף פּוֹלִי הָאִי. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר זְכַאֲיִן אֲנוּן צְדִיקָיָא דְּאוּלְפִי אֶרְחוּי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין לְמִיָּהָ בְּהוּ וּלְדַחֲלָא מְנִיָּה מַהֲהוּא יוֹמָא דְּדִינָא דְּזִמָּין בְּרִי נֶשׁ לְמִיָּהָ דִּינָא וְחוּשְׁבָנָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

פֶּתַח וְאָמַר, (אִיב לז) בֵּיד כָּל אָדָם יִחְתּוּם לְדַעַת כָּל אֲנָשִׁי מַעֲשָׂהוּ הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ. אָבֵל (דף ע"ב) תָּא חֲזִי בְּהַהוּא יוֹמָא דְּאֶשְׁלִימוּ יוֹמוֹי דְּבִר נֶשׁ לְאַפְקָא מַעֲלָמָא, הַהוּא יוֹמָא דְּגוּפָא אֲתַבֵּר וְנִפְשָׁא בְּעִיָּא לְאַתְפָּרְשָׁא מְנִיָּה, כְּדִין אֲתִיָּהִיב רְשׁוֹ לְבִר נֶשׁ לְמַחְמִי מַה דְּלֹא הָוָה לִיָּה רְשׁוֹ לְמַחְמִי בְּזִמָּנָא דְּגוּפָא שְׁלֹטָא וְקָאִים עַל בְּרִיָּה.

וְכִדִּין קְיָיְמִי עָלֶיהָ תִּלְת שְׁלִיחִין וְחֻשְׁבֵּי יוֹמוֹי וְחוּבֵי וְכָל מַה דְּעַבֵּד בְּהָאִי עָלְמָא, וְהוּא אוּדִי עַל כָּלָא בְּפּוּמִיָּה,

עליו בידו. זהו שכתוב ביד כל אדם יחתום. ובידו כלם חתומים לדון אותו [באותו ד"א בזה] העולם על הראשונים ועל האחרונים, על חדשים ועל ישנים, לא נשכח אחד מהם. זהו שכתוב לדעת כל אנשי מעשהו. וכל אותם המעשים שעשה בעולם הזה בגוף ורוח, כך גם נותן חשבון בגוף ורוח בטרם יצא מן העולם בא ראה כמה הרשעים קשי ערף בעולם הזה, כך גם אפלו בשעה שרוצים לצאת מן העולם הזה הם קשי ערף. משום כך אשרי האיש שלומד בעולם הזה את דרכי הקדוש ברוך הוא כדי ללכת בהם. והרשע, אף על פי שמסתכל באלו [נ"א שמשתדל בזה] הצדיקים, מקשה ערף ולא רוצה ללמד. ומשום כך יש לצדיק להחזיק בו. ואף על גב שהרשע מקשה ערף הוא, לא יעזב אותו, ויש לו להחזיק בידו ולא יעזב אותו. פי אם יעזב אותו, ילך ויחריב את העולם.

בא ראה מאלישע שדחה את גיחזי. וכן באברהם - כל פעם שלוט היה עמו, לא התחבר עם הרשעים. כיון שנפרד ממנו, מה פתוב? ויבחר לו לוט את כל כפר הירדן. וכתוב ויאהל עד סדום. מה פתוב אחר כך? ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד.

אמר רבי אבא, זה שאמרת וילך אברהם ולא כתוב ויצא אברהם - זה יפה. אבל בסוף הפסוק מה פתוב? בצאתו מחרן. אמר רבי אלעזר, פתוב מחרן, והיציאה ההיא מארץ מולדתו היתה בראשונה.

ויקח אברהם את שרי אשתו. מה זה ויקח? אלא משך אותה בדברים נעימים, משום שאין רשות לאדם להוציא את אשתו

ולכתה הוא חתים עליה בידיה, הדא הוא דכתיב ביד כל אדם יחתום, ובידיה בלהו חתימין למידן ליה (בהוא ד"א בהאי) עלמא על קדמאי ועל בתראי על חדתי ועל עתיקי לא אתנשי חד מפניהו, הדא הוא דכתיב לדעת כל אנשי מעשהו. וכל אנון עובדין דעבד בהאי עלמא בגופא ורוחא הכי נמי יחייב חושבנא בגופא ורוחא עד לא יפוק מעלמא. תא חזי, כמה דחייביא אקשי קדל בהאי עלמא הכי נמי אפלו בשעתא דבעי לנפקא מהאי עלמא אקשי קדל. בגין כך זכאה הוא בר נש דיליף בהאי עלמא ארחוי דקדשא בריך הוא בגין למיהיך בהו. ויחייבא אף על גב דאסתכל בהגי (נ"א ראשתדל בחד) צדיקייא אקשי קדל ולא בעי למילף. ובגין כך אית ליה לצדיקא למתקף ביה ואף על גב דחייבא אקשי קדל הוא לא ישבוק ליה ואית ליה לאתקפא בידיה ולא ישבוק ליה, דאי ישבוק ליה יהי ויחריב עלמא.

תא חזי, מן אלישע דדחה לגחזי. וכן באברהם כל זמנא דהוה לוט בהדיה לא אתחבר בהדי רשיעיא, כיון דאתפרש מגיה מה כתיב ויבחר לו לוט את כל כפר הירדן, וכתוב ויאהל עד סדום. מה כתיב בתריה ואנשי סדום רעים וחטאים ליי מאד.

אמר רבי אבא האי דאמרת וילך אברהם ולא כתיב ויצא אברהם שפיר הוא. אבל סופא דקרא מה פתיב בצאתו מחרן. אמר רבי אלעזר מחרן פתיב וההיא יציאה מארץ מולדתו הות בקדמיתא:

ויקח אברהם את שרי אשתו. מהו ויקח, אלא אמשיך לה במלי מעלייתא, בגין דלית ליה רשו לבר נש לאפקא אתתיה למיהיך